

bestræbelser på at forlige parterne, og det er almindelig praksis, at der indkaldes direkte til hovedforhandling. Dette gælder, selv om en af parterne i et proceskrift eller forud for hovedforhandlingen har anmodet om, at der foretages en børnesagkyndig undersøgelse, eller at der træffes en midlertidig afgørelse.

På grundlag af oplysningerne under hovedforhandlingen, navnlig forældrenes forklaringer, beslutter retten, om der foreligger sådanne særlige omstændigheder, at en børnesagkyndig undersøgelse skal iværksættes, jf. § 450, stk. 2. Retten kan også på egen hånd træffe beslutning om en børnesagkyndig undersøgelse, hvis der under hovedforhandlingen fremkommer oplysninger, som taler herfor. Det kan være i sager, der er uigennemskuelige og særligt komplekse. Der kan være særlige forhold vedrørende barnets helbred eller psykiske konstitution eller sager, hvor én eller begge forældre forekommer psykisk påfaldende. I andre sager kan der være behov for en vurdering af risikoen for barnet ved at skifte miljø eller for en bedømmelse af søskendes tilknytning til hinanden. I sager, hvor et barns egen opfattelse kommer frem, kan det søges vurderet, hvad der er baggrunden for barnets opfattelse. En børnesagkyndig undersøgelse tager normalt to-tre måneder. Når erklæringen foreligger, er det almindelig praksis at indkalde til en fortsat hovedforhandling, hvor forældrene afgiver supplerende forklaringer.

Fra 1. januar 2007 vil statsforvaltningen som led i forligsbestræbelserne kunne iværksætte en børnesagkyndig undersøgelse, som retten efterfølgende kan anvende under retssagen.

En midlertidig afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden til en endelig dom foreligger, kan komme på tale, hvis der skal foretages en børnesagkyndig undersøgelse, eller hvis den ene af forældrene under sagen planlægger eller gennemfører større ændringer i barnets dagligdag, f.eks. flytter med barnet eller skifter barnets skole.

Skal der foretages en børnesagkyndig undersøgelse, kan der blive anmodet om en midlertidig afgørelse om, hvem der skal have forældremyndigheden, indtil der afsiges endelig dom.

Bevisførelsen under hovedforhandlingen er først og fremmest forældrenes forklaringer. Oplyses det, at socialforvaltningen har kendskab til familien, kan retten indhente faktiske oplysninger herfra. Giver forældrenes forklaringer anledning hertil, kan retten indhente erklæringer fra skole og børneinstitutioner. Derudover kan der som nævnt indhentes en børnesagkyndig erklæring. Som led i den sagkyndiges undersøgelse

kan den sagkyndige indhente tilsvarende oplysninger udefra.

Traditionelt er vidneførelse i forældremyndigheds-sager yderst sjælden. Der har for år tilbage udviklet sig en praksis, hvorefter retten oftest afslår vidneførelse, antagelig ud fra de daværende familiemønstre, idet vidner fra de pågældendes nærmeste familie ikke antages at kunne fremkomme med relevante oplysninger. Det havde også betydning, at forældremyndighedsspørgsmålet tidligere skulle afklares ved separation eller skilsmisse. Denne praksis har ført til, at advokater i dag sjældent anmoder om vidneførelse, selv om det kunne være relevant at få belyst forældrenes nye familieforhold, f.eks. ved at høre nye partnere.

Hovedforhandlingen varer normalt 1½-2 timer, hvorefter sagen optages til dom.

Det følger af den gældende § 29 b i lov om forældremyndighed og samvær, at der skal finde en samtale sted med børn, som er fyldt 12 år, og yngre børn, hvis de er tilstrækkeligt modne. Gennemføres en børnesagkyndig undersøgelse, indeholder erklæringen næsten altid en redegørelse for, hvad barnet måtte have tilkendegivet, og dermed er kravet i § 29 b opfyldt. I andre tilfælde taler dommeren normalt med barnet alene, idet det under hovedforhandlingen aftales med forældrene, at barnet skal komme til stede på dommerens kontor på et senere tidspunkt. Dommersamtaler efter den gældende § 29 b er i dag ikke reguleret ud over en særrregel i retsplejelovens § 450 a om, at parterne kan udelukkes fra at overvære samtalen, og om at de normalt skal orienteres om indholdet af samtalen. Der afsættes mindst en halv time til samtalen. I nogle retskredse beder dommeren en børnesagkyndig om at komme til stede og medvirke under samtalen. Forældrene og deres advokater er så godt som aldrig til stede, og det er sjældent, at dommeren efterfølgende redegør for samtalens indhold i dommen, retsbogen eller på anden måde. Dette indebærer, at landsdommerne må tale med barnet på ny, hvis sagen ankes. Samtalen finder i landsretten sted i umiddelbar tilslutning til hovedforhandlingen og varer normalt ikke ud over en halv time, og alle tre landsdommere deltager.

Byrettsdomme om forældremyndighed kan ankes til landsretten. Ankes de inden fuldbyrdsfristen på 14 dage, kan dommen ikke gennemtvinges, medmindre byretten eller landsretten bestemmer, at anken ikke skal have opsættende virkning, jf. retsplejelovens § 480, stk. 1. Også i landsretten er den væsentligste bevisførelse forældrenes forklaringer, og der foretages så godt som aldrig nye eller supplerende børnesagkyndige undersøgelser under anken.